

Mojca Pajnik

MEDIJSKE PODOBE O BEGUNCIH

V besedilu se bomo ukvarjali z analizo medijskih besedil na temo beguncev in begunstva, objavljenih v slovenskih tiskanih medijih v obdobju 2003–2005. Teme se bomo lotili z analizo novinarskih besedil, pri čemer se bomo metodološko oprli na tradicijo kritične diskurzivne analize (Fairclough 1992, 1997, Dijk 1991). Kar nekaj je objavljenih študij, ki se ukvarjajo z analizo medijskega poročanja o prebežnikih v Sloveniji po letu 2000 (Jalušič 2001, Kuhar 2001, Čebrov 2002, Drolc 2003, Erjavc 2003, Mihelj 2004), manj pa je prispevkov, ki so vzeli pod drobnogled medijsko obravnavo tem, povezanih specifično z begunci in begunstvom.

Tema je povečini vezana na položaj posameznikov in posameznic, ki so v Slovenijo prišli v letih 1992–1993, v času izbruha vojne v Bosni in Hercegovini. To je bilo tudi obdobje najbolj intenzivnega poročanja medijev v 90-ih letih. Iz analize retorike begunske politike v Sloveniji (Dopona Horvat, Vershueren, Žagar 2001) izhaja, da je poročanje doseglo vrhunec v obdobju od aprila, po prvem napadu na Sarajevo, do junija 1992. Analiza je pokazala na razvidne procese ideološke legitimizacije diskriminatornih diskurzov. Begunce so opredeljevali kot problem, kot grožnjo javnemu redu; hkrati so jih kategorizirali kot skupino ljudi, ki je »komajda vredna pozornosti slovenskega naroda« (O. 2003). Med drugim je analiza pokazala, da je pomembno vlogo v legitimizaciji diskriminatornega diskurza in politik imelo sklicevanje na potrebo po ščitenju demokratičnosti slovenske države pred begunci.

Danes se v povezavi s proučevano temo odpirajo nekatera nova vprašanja, nimamo pa analiz, ki bi vzele pod drobnogled različne manifestacije teh vprašanj. S tem besedilom želimo vsaj delno zapolniti to vrzel in osvetliti nekaj dimenzij teme, kot se pojavlja v medijskih diskurzih v sodobnosti.

Sredi 90-ih let, ko so ljudje bežali pred vojno, so o njih razpravljali pretežno kot o problemu, s katerim se mora Slovenija soočiti tako, da zaščiti »javni red« in obvaruje svoje meje. Po več kot desetletju se vprašanja spreminjajo, ohranjajo pa se, kot bomo pokazali v nadaljevanju, nekateri legitimizacijski toni, ki begunce tako ali drugače inkriminirajo. V analizi so se nekatere iz prejšnjih raziskav poznane diskriminatorne prakse potrdile, ker pa so se pojavljale na ravni posamičnih besedil, takih strategij ne moremo posplošiti kot značilnosti medijskega poročanja o beguncih v analiziranem obdobju. Analiza je pokazala, da o beguncih še vedno poročajo kot o številčno visoki grožnji; hkrati se državniška drža še uporablja kot legitimizacijski okvir za nekatere diskriminatorne diskurzivne obrate. Na drugi strani pa smo zaznali nekatere premike v poročanju – pojavljanje zgodb, v katerih govorijo begunci (čeprav je število takih besedil skoraj zanemarljivo), poročanje o težavah, s katerimi se soočajo begunci pri iskanju zaposlitve, stanovanja, itn.

Besedila smo analizirali s kritično diskurzivno analizo, z metodo, ki ni »nepolitična« v pomenu, da bi se distancirala od realnosti predmeta obravnave. Narobe, gre za metodo s političnim potencialom, ki ima namen vplivati na spremembo diskriminatornih diskurzov in politik. Metoda je oblika intervencije v družbeno prakso in družbena razmerja in jo uvrščamo med metode političnega aktivizma, ki se kritično usmerjajo k obravnavi rasizmov, ksenofobije, seksizmov ipd. Kritična diskurzivna analiza je interpretativna metoda, ki daje poudarek kontekstualnemu, interpretativnemu in analitičnemu branju besedil. Pozornost posveča razkrivanju nekaterih implicitnih vidikov konstrukcij pomena in upošteva družbeno realnost oz. širših okoliščin, ki okvirjajo pojavljanje in razumevanje določene družbeno-politične

teme. Ta pristop smo uporabili znotraj širše kritične, protirasistične in protidiskriminatorne perspektive (prim. Dijk 1991), hkrati pa smo upoštevali nekatere zakonitosti, ki veljajo za analizo besedil v družboslovnem raziskovanju (gl. Splichal 1990).

PRIKAZ GRADIVA

Novinarska besedila smo zbrali za obdobje od 1. januarja 2003 do 30. junija 2005 s pomočjo baze podatkov IOM (*International Organization for Migration*). Kot enoto vzorca smo v analizo vključili novinarska besedila različnih žanrov, od informativnih, poročevalskih in pogovornih do interpretativnih besedil – vesti, poročila, intervjuje, reportaže, komentarje. Izbira besedil je bila opravljena na podlagi ključne besede »begunci«. Besedila iz vzorca so bila objavljena v Delu, Dnevniku, Dolenjskem listu, Družini, Financah, Mladini, Primorskih novicah, Primorskem dnevniku, Slovenskih novicah, Svobodni misli in Večeru (tabeli 1 in 2).

Tabela 1: Delež objav glede na vir objave

Vir	Frekvenca
Delo	23
Dnevnik	31
Dolenjski list	3
Družina	2
Finance	1
Mladina	3
Primorske novice	5
Primorski dnevnik	6
Slovenske novice	1
Svobodna misel	3
Večer	25
Skupaj	103

Tabela 2: Delež objav glede na leto objave

Leto objave	Frekvenca
2003	39
2004	38
2005 (do 30. 6.)	26
Skupaj	103

V obdobju analize v slovenskih tiskanih medijih, vključenih v vzorec, so bila objavljena 103

novinarska besedila. Leta 2003 in 2004 je število objav podobno, v prvem letu znaša 39, v drugem 38 objavljenih prispevkov. Največ prispevkov se je pojavilo v dnevem tisku; največ (31) v časopisu Dnevnik, sledita Večer (25) in Delo (23 objavljenih prispevkov). V teh dnevnikih je bilo skupaj objavljenih 79 novinarskih besedil, kar je velika večina, in sicer skoraj 77 % vseh objav (tabela 3).

Tabela 3: Delež objav v treh dnevnikih časopisih

Časopis	Odstotek
Delo	22,3
Dnevnik	30,1
Večer	24,3
Skupaj	76,7

Podrobnejši vpogled v objave v treh dnevnikih po letih pokaže, da je bilo leta 2003 v Delu objavljenih sedem prispevkov, v Dnevniku (največ) šestnajst in v Večeru štirje. Leta 2004 je bilo največ prispevkov o beguncih (12) objavljenih v Večeru, sledita Dnevnik (10) in Delo (9). Leta 2005 (do 30. junija) je bilo največ prispevkov objavljenih v Večeru (9), sledi Delo (7) in Dnevnik (5).

Novinarska besedila smo klasificirali glede na žanr objave (tabele 4–6).

Največji delež objav imajo novinarska poročila. Leta 2003 jih je bilo med 39 prispevki skupaj 20 ali 51,3 %, leta 2004 jih je bilo 22 od skupaj 38 ali 57,9 %. Med 26 prispevki, objavljenimi v prvi polovici leta 2005, pa je bilo od skupaj 26 besedil kar 18 poročil oziroma 69,2 % vseh objav. Podatki kažejo, da se odstotek objavljenih poročil glede na druge novinarske žanre iz leta v leto večja. Poglejmo še deleže izbranih žanrov za vsa tri analizirana obdobja (tabela 7).

Tabela pokaže, da je velika večina novinarskih besedil o beguncih (82,6 %) poročevalskih in informativno-vestičarskih žanrov. Ostali žanri (intervju, komentar, reportaža) so skupaj zastopani s samo 17,4 % objav. Interpretativno-komentatorska besedila so v manjšini, saj je bilo med 103 objavljenimi članki zgolj 9 komentarjev ali 8,7 % vseh besedil, še manj je reportaž, 7 ali 6,8 %, ki so se pokazale kot edina zvrst novinarskih besedil, v katerih so dobili besedo begunci. Iz tabel je tudi razvidno, da sta bila v celotnem obdobju analize objavljena samo dva intervjuja.

Tabela 4: Delež objav glede na žanr za leto 2003 (N = 39)

Žanr	Fotovest	Intervju	Komentar	Poročilo	Razš. vest	Reportaža	Vest
Frekvenca	1	2	6	20	1	0	9

Tabela 5: Delež objav glede na žanr za leto 2004 (N = 38)

Žanr	Fotovest	Intervju	Komentar	Poročilo	Razš. vest	Reportaža	Vest
Frekvenca	1	0	2	22	4	4	5

Tabela 6: Delež objav glede na žanr za leto 2005 (do 30. 6.) (N = 26)

Žanr	Fotovest	Intervju	Komentar	Poročilo	Razš. vest	Reportaža	Vest
Frekvenca	1	0	1	18	2	3	1

Tabela 7: Delež objav glede na izbrane žanre (N = 103)

Žanr	Frekvenca	Odstotek
Poročilo	60	58,3
Fotovest + razš. vest + vest	25	24,3
Skupaj	85	82,6

ANALIZA VSEBINE

Že na samem začetku analize je treba poudariti, da je mogoče protirasistično perspektivo, ki okvirja širši kontekst novinarskega pisanja, prepoznati tudi v novinarskih besedilih, ki smo jih vključili v analizo. Glede na dosedanje analize retorike begunske politike (Doupona Horvat, Žagar, Verschueren 2001) bi lahko potegnili sklep o obratu v pisanju v smeri večjega protidiskriminatornega novinarskega angažmaja. Vendar bomo pokazali, da bi bil tak sklep, ki se ponuja na prvi pogled, preuranjen.

Članki, ki smo jih vzeli pod drobnogled, na prvi pogled ne reproducirajo že znanega diskriminatornega repertoarja, ki begunce problematizira in vztraja pri argumentaciji o potrebni zaščiti »nas« od »njih«. Analiza namreč kaže, vsaj v določeni meri, na bolj »vsebinski« pristop k temi. Ta je razpoznavno bolj pogost od poskusov reprodukcije ksenofobnih legitimizacijskih strategij, ki so se v analizah poročanja medijev o prebežnikih, Romih, »novih« manjšinah (Jalušič 2001, Kuhar 2001, Erjavec, Bašič Hrvatini, Kelbl 2000, Komac 2005: 390–393) pokazale kot prevladujoča usmeritev v novinarskih žanrih.

Če analize diskurza o beguncih iz 90-ih let kažejo na izrazito pomanjkanje resne vsebinske obravnave teme in ostajajo pri strategijah širjenja stereotipov o beguncih, potem se članki, ki smo jih analizirali, posvečajo tudi »alternativnim« obravnavam. Problematizirajo težave pri urejanju statusa begunca, težave pri zaposlovanju, iskanju

stanovanja ipd. Novinarji se ukvarjajo z vsebinami, o katerih se v 90-ih letih skoraj ni govorilo. Premik je mogoče vsaj deloma pojasniti z določenimi spremembami politik na področju urejanja statusa begunca. Analiza namreč pokaže, da so novinarska besedila izrazito osredotočena na poročanje o tistih vsebinah, ki so predmet urejanja parlamentarnih in vladnih procedur. Poročanja so tudi izrazito dogodkovna, vezana na primer na spremembo zakona, na sklic novinarske konference idr. Prisoten pa je manko kontinuiranega in vsebinsko bolj raznolikega poročanja o temi.

Premik v pisanju je mogoče bolj kontekstualizirano pojasniti ne zgolj z dogodkovno odvisnostjo pojavljanja novinarskih prispevkov, ampak tudi s širšim, kritičnim premislekom premika. Diskriminatorne diskurzivne prakse o beguncih v 90-ih letih je mogoče primerjati s podobnimi praksami v medijskem poročanju o drugih marginaliziranih skupinah, še zlasti o prebežnikih, zlasti v letih 2000–2002 (Jalušič 2001, Kuhar 2001, Mihelj 2004). Take prakse se niso pokazale za značilnost v medijskem repertoarju besedil o teh temah samo v Sloveniji, ampak tudi v drugih evropskih državah. Poročilo EUMC (*European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia*) (2002) pokaže podobne diskriminatorne diskurzivne prakse v poročanju o migrantih v tiskanih medijih v EU. Te analize pokažejo izrazito polarizacijo t. i. »tujcev«, ki se v medijskem in drugih popularnih, parlamentarnih in vladnih diskurzih tudi izmenično in ne glede na specifičnost situacije posameznika pojavljajo kot »begunci«, »ilegalci«, »azilanti«, pa tudi, kakor je pokazala naša analiza, kot »nesrečniki« (Hočevvar 2004 d, Soban 2004)¹, »azila željni tujci« (Mašanović 2003 b) ipd.

¹ Citati iz novinarskih besedil so označeni z zaporedno številko v analizo vključenega besedila, informacijo o množičnem mediju in letnico objave.

Analiza novinarskih besedil, ki smo jih vzeli pod drobnogled za to besedilo, pa je pokazala še dodatno polarizacijo. Tokrat ne tisto, ki ustreza znanemu razmejevanju v rasizmu »nas« od »njih«. Pokazala je namreč na delitev in ločevanje med »njimi«. Če so se begunci in »prosilci za azil« v medijskem diskurzu v 90-ih letih pojavljali zlasti kot »problem«, ki ga je treba zaradi zaščite slovenske države na poti v evro-atlantske integracije čim prej odpraviti, potem so v času naše analize (2003–2005) begunci dobili »prijaznejše« obraze, na primer v naslovih člankov »Vsaka številka je človeško bitje« (Zur 2005), »Milijoni pogumnih ljudi« (Hočevar 2005 c) ali »Le stežka do dela in stanovanj« (Hočevar 2004d). Niso (več) nadloga, ki jo je treba odpraviti, ampak postanejo podobni »nam«.

Strategije navideznega obrata, po katerem so »begunci« predstavljeni v lepši luči, pa skrivajo več pasti. Predvsem jih je mogoče uporabiti kot argument za zanikanje in nepriznavanje resnosti ksenofobičnih reakcij v družbi. Taki premiki imajo za posledico razmejevanje znotraj kategorije »oni«, s katero se »begunci« ločijo od denimo prebežnikov, »ilegalcev« idr. Te strategije učinkujejo kot dvojno stigmatiziranje »drugih-drugih« (prebežnikov, »ilegalcev«, »nedokumentiranih migrantov« ipd.), pri čemer so begunci samo navidezno izvzeti iz kategorije »drugi«.

Kljub nekaterim empatičnim zgodbam, ki smo jih zabeležili v času analize in v katerih so novinarji dali besedo beguncem, se pokaže, da zgodbe učinkujejo tudi kot podpora vsebinam, ki integracijske procese še vedno razumejo kot procese »njihovega« prilagajanja »nam«. Iz nekaterih naslovov člankov je tako razvidna odsotnost premisleka o integracijskih politikah – ki je sicer pogost v nekaterih novejših političnih teorijah, teorijah migracij in multikulturalizma (Parekh 2000, Benhabib 2004) – kot o multidisciplinarnih pristopih, ki so dvosmerni in ne prelagajo odgovornosti v celoti samo na begunce. Odsotnost take refleksije je razvidna iz naslova »Treba se bo postaviti na lastne noge« (Bezjak 2003). Naslov članka, ki je bolj refleksiven in priznava tudi širšo odgovornost, smo našli v Dnevniku: »Migrante in begunce je treba čim prej vključiti v družbo« (Lorenčič 2004). Prvi naslov prinaša distanciranje od obravnavane teme in prelaganje odgovornosti, drugi prepozna integracijo kot (vsaj) dvosmerni proces. Sicer pa s kritiko ne zmanjšujemo nekaterih morebitnih pozitivnih učinkov omenjenega premika v novinarskem pisanju, ampak poskuša-

mo zaobjeti večplastnost v obravnavi, ki zahteva širši in kontekstualno senzibilni premislek.

Preden se bomo v nadaljevanju podrobneje posvetili analizi, pogledjmo nekaj primerov poročanja, ki ohranjajo stereotipne predstave o beguncih. Analiza je namreč pokazala, da se v člankih še pojavljajo različne fantazije o beguncih, na primer, da število beguncev vrtočljivo narašča, kar da posledično ogroža Slovenijo. Tak pristop ponazarjajo navedbe kot »velika reka beguncev ne presahne« ali »pritisk beguncev ne popušča« (F. 2003) oziroma naslova člankov »Pred novim valom beguncev?« (D. 2003) in »Poplava ilegalcev« (Pilhar 2003) ali nepojasnjena eksklamativna navedba »Mnogi poznavalci pa so prepričani, da se je ilegalna migracija v Evropo povečala!« (F. 2003).

Zanimivo pa je, da so članki s tendenciozno vsebino v manjšini, kar je mogoče pojasniti tudi z izbiro vzorca. Izbira besedil je bila opravljena na podlagi ključne besede »begunci«. Analiza je pokazala, da se v nekaterih besedilih pojem »begunec« izmenično uporablja s pojmi »ilegalci« (Kosi 2003, Pilhar 2003, A. 2003 a, Mašanović 2003 b), »ilegalni prebežniki« (F. 2003), »ilegalni priseljenci« (Plešnar 2003), »azila željni tujci« (Mašanović 2003 b) ipd. Posledično se v besedilih nekatere vsebine, ki se specifično nanašajo na postopke za pridobitev azila in pravice, ki izhajajo iz statusa begunca, izmenjujejo z vsebinami, kot so prečkanje meje, poti in načini zapuščanja držav ipd. Za potrebe tega besedila smo izbiro člankov omejili na pojavljanje besede begunci. Ker se ta pojem sočasno pojavlja tudi v drugih kontekstih begunstva oz. prebežništva in migracij nasploh, bi veljalo v prihodnje razširiti izbiro besedil na pojavitve nekaterih drugih ključnih besed. To bi nam omogočilo ne zgolj analizo poročanja medijev o beguncih, ampak tudi ugotavljanje diskurzivnih in kontekstualnih povezav begunstva z drugimi diskurzivnimi praksami, ki tematizirajo različne vidike »tujega« in »tujosti«. V tem primeru bi bilo smiselno preveriti domnevo, da se o beguncih znotraj širših kontekstov prebežništva oz. tujosti poroča bolj diskriminatorno in stereotipno.

BRAMBOVSTVO DRŽAVE

Iz nabora stereotipnih elementov v analiziranih besedilih smo lahko opazili strategije opravičevanja odnosa države in večinskega

prebivalstva do begunstva, kar lahko učinkuje kot minimalizacija stereotipiziranja oz. prelaganje odgovornosti, denimo:

Pri nas je za begunce razmeroma dobro poskrbljeno in tudi ljudje so jim večinoma naklonjeni. Kolikor pride do neljubih reakcij v kraju, kjer so begunci nastanjeni, je to zaradi samovoljnih potez oblasti in premajhne obveščenosti. (Ocvirk 2003)

To besedilo z naslovom »*Naši begunci in izseljenci*« (poudarek dodan), objavljeno v kontekstu svetovnega dneva beguncev, begunce postavlja ob bok slovenskim izseljencem, kar tudi lahko učinkuje kot strategija pogojevanja:

Zato velja pokazati tako solidarnost z begunci, ko potrkajo na naša vrata, kakor gostoljubnost do izseljenih rojakov, ko nas obiščejo ali se vračajo za stalno.

V približno desetih odstotkih analiziranih besedil se je tema pojavila v državniških okvirih, kjer se je razprava osredotočila na legitimiziranje državnih politik, na dokazovanje velikodušnosti slovenske države ali na razloge, zaradi katerih naj bi, kot pravi naslov članka, »Slovenija postala obljubljeni dežela« (Ogorevc 2004). Besedilo z naslovom »*Begunci v Sloveniji*« (L. 2003) se začne takole:

Slovenija je za priseljence privlačna, saj se uvršča med 29 najrazvitejših držav sveta. Blaginja je razmeroma visoka, pritegne tudi lepa urejenost dežele, pa dostopnost javnih služb.

V članku »*Begunci pred našimi vrati*« (poudarek dodan) (Uran 2003) je povzeta perspektiva ločevanja beguncev, ki da so v breme slovenski državi:

Kako bo ta zunanji pritisk vplival na ohranjanje naše istovetnosti, jezika, kulture in drugih vrednot, ki so nas stoletja ohranjale?

O beguncih razpravljajo tudi znotraj paradigme o ekonomski učinkovitosti, ki ima širše, na državo vezane implikacije. Begunci se tako pojavljajo v vprašanju »vir delovne sile ali zgolj nadloga [za Slovenijo]?« (K. 2004). Predstavljeni so v pozitivni luči v besedilih (ali delih besedil), ki problematizirajo upadanje števila delovno

sposobnih prebivalcev (Slovencev), zaradi česar morajo *slovenski* delodajalci zaposlovati *tujce* (Pilhar 2003, Kužet 2005), ali v kontekstu problematiziranja upadanja rodnosti:

Zaradi majhne rodnosti bo Slovenija morala »*uvažati*« *svežo delovno silo*, da bo lahko ohranjala raven zdravstvenega, socialnega in pokojninskega varstva. (Uran 2003.)

Slovenska država se legitimizira kot »*humana do beguncev*«; Slovenija je država, ki »*ne vodi restriktivne politike do beguncev*« (Krebelj 2003). Državniški kontekst oziroma pozicija brambovstva slovenske države je poudarjena tudi v besedilih, ki umeščajo slovensko azilno politiko v kontekst EU. V članku, ki obravnava bruseljsko »*snovanje reforme azilske politike*« z naslovom »*Bo Slovenija tamponska cona?*« (Mašanović 2003 *a*), je poudarjena pozicija branjenja Slovenije kot države, v kateri bi lahko zgradili zbirni center za begunce. Odsotnost širše refleksije in zavzemanje pozicije branjenja države je razvidno tudi v članku o azilni politiki »*Predpražnik za migracije?*«, v katerem minister pravi, da »*naša država ne more postati predpražnik v evropski migracijski problematiki in da ne bomo vodili azilnih postopkov za vse države*« (Hočevnar 2003 *c*).

METAFORA BEGUNSKEGA VALA

Analiza besedil pokaže visoko stopnjo osredotočenosti na statistične podatke o beguncih. Iz tabele 8 je razvidno, da med analiziranimi besedili v letu 2003 in v prvi polovici leta 2005 kar v 31 odstotkih (odstotek za leto 2004 je nekoliko nižji – 21) besedil prevladuje navajanje statističnih podatkov. Pri tem smo upoštevali besedila, katerih vsebina je osredotočena (zgolj) na navajanje podatkov. Analiza je pokazala, da je med ostalimi besedili, v katerih je statističnih podatkov najmanj četrtina celotnega besedila, v povprečju v analiziranem obdobju še dodatnih 15 odstotkov besedil.

Tabela 8: Delež objav, ki so osredotočene na navajanje statističnih podatkov, glede na leto objave

Leto objave	Frekvenca	Odstotek
2003	12	31
2004	8	21
2005 (do 30. 6.)	8	31

Lastnost teh besedil je, da podatki niso kontekstualizirani, ampak so navedeni brez dodatnih pojasnitev. Navajanje števil, ki ni pospremljeno z interpretacijo, poimenujemo strategija predstavljanja begunstva kot »problema« za »večinsko« prebivalstvo. V naslovih smo lahko brali: »Vsako leto več prosilcev za azil« (STA 2004 a), »Število prosilcev za azil lani v Sloveniji višje za 57 odstotkov« (A. 2004 a) ali v podnaslovih: »V letošnjem letu se je število prosilcev za azil spet povečalo« (U. 2003 b), »Število beguncev, ki prosijo za zatočišče, v razvitem svetu že tri leta zapored pada, v novih članicah EU pa se je povečalo« (V. 2005), tudi »Statistika grozi« (Drole 2004).

Metafora begunskega vala (D. 2003), »begunskega toka« (Caharijas 2003), »begunske reke« ali sintagma »migranti preplavljajo« (F. 2003) in nekontekstualizirano navajanje statističnih podatkov, ki dokazujejo porast števila beguncev, uteleša enega najočitnejših vidikov pri konstruiranju begunske problematike. Novinarji in politiki prikazujejo »podobo resničnega tveganja, da slovenska država doživi kolaps«. Številke sugerirajo potrebo po izvajanju ozemelskega nadzora, prikazane so kot »neodvisno dejstvo« in ustvarjajo okoliščine, v katerih zaradi domnevne »nevarnosti od zunaj« pride do močnega procesa identifikacije novinarjev z nacijo in nacionalnim interesom (Doupona Horvat, Žagar, Vershueren 2001: 20, prim. Zavratnik Zimic 2003). Novinarka denimo ugotavlja:

Že kaj kmalu se utegne zgoditi, da bo država v oskrbo nenadoma dobila bistveno več prosilcev za azil, kot jih ima zdaj. (Hočevar 2004 d.)

Na vprašanje, kaj bi povečanje števila vloženih prošelj za pridobitev azila pomenilo za Slovenijo, pa navaja:

Slovenski azilni sistem je komaj zmožen upravljati s trenutnim obsegom dela, sleherno povečanje pa bi ga resno ogrozilo.

V primerjavi z analizo retorike begunske politike v letih 1992–1993, ko so besedila navajala zgolj porast števila beguncev, je analiza besedil iz obdobja 2003–2005 pokazala tudi na protislovja pri navajanju statističnih podatkov. V kratkem obdobju so se namreč pojavljale nasprotno ocene; v avgustu 2003 smo lahko brali, da se »število prosilcev za azil letos spet povečuje« (U. 2003 b), junija istega leta, da je »prosilcev za azil manj« (L.

2003), podobno oktobra, da se »množica prosilcev za azil v Sloveniji krepko osipa« (Mašanović 2003 b). Podobno so mediji junija 2005 navajali, da je število prosilcev za azil v Sloveniji in članicah EU naraslo (C. 2005, STA 2005 b), hkrati pa so v istem mesecu poročali, da je število prošelj za azil v članicah EU za petino manjše kot v letu 2004 (Hočevar 2005 c). Nekonsistentnost je mogoče pojasniti s tem, da se novinarji pri navajanju podatkov opirajo na različne vire informacij. Dvoumnost pa bi bilo mogoče zmanjšati z bolj kontekstualiziranim navajanjem podatkov, zlasti s preusmerjanjem pozornosti od števil k vsebinskim razpravam.

PREMIK K NEDISKRIMINATORNIM DISKURZOM

Omenili smo že, da je analiza pokazala dogodkovno odvisnost medijskega poročanja o begunjih. Indikatorja dogodkovne odvisnosti sta specifični časovni okvir in politična aktualnost določene dimenzije teme. Večje ali manjše zgoščanje besedil v specifičnem časovnem intervalu, tj., junija ob svetovnem dnevu beguncev (20. junija) (gl. tabelo 9), se je potrdilo kot značilnost medijskega poročanja za vsa analizirana obdobja (2003–2005). Analiza je potrdila tudi domnevo o odvisnosti števila objavljenih medijskih prispevkov od aktualizacije teme, od posamičnih aktualnih družbenopolitičnih vprašanj, povezanih s temo, na primer gradnjo azilnega doma, zakonom o začasnem zatočišču ipd.

Tabela 9: Delež objav v juniju glede na leto objave

Leto	Frekvenca	Odstotek
2003 (19.–21. 6.)	11	28
2004 (21.–24. 6.)	6	16
2005 (20.–30. 6.)	14	54

Med 39 novinarskimi prispevki na temo beguncev jih je bilo v letu 2003 enajst (28 odstotkov) objavljenih v mesecu juniju, in sicer dan pred dnevom beguncev, na dan begunca in dan po njem (v obdobju 19.–21. junija). Najnižji delež prispevkov, objavljenih v juniju, opazimo v letu 2004, medtem ko je bila leta 2005 več kot polovica od skupaj 26 novinarskih prispevkov objavljenih v tem mesecu (v desetdnevem intervalu od 20. do 30. junija). V tem primeru je odstotek višji tudi zato, ker je v analizo člankov za leto

2005 vključeno le prvo polletje (do 30. junija). Mogoče je predvideti, da se bo delež ob koncu leta nekoliko znižal, da pa bo glede na trende ostal višji od tretjine vseh prispevkov.

Sicer so se medijska besedila v analiziranem obdobju osredotočila na različne poudarke iz aktualnih družbenopolitičnih sprememb na področju begunstva in azila. V letih 2003 in 2004 so mediji poročali o vprašanih, povezanih s sklepom o prenehanju začasnega zatočišča za begunce iz BiH; leta 2003 je bilo objavljenih trinajst besedil na to temo² (tretjina od 39), in sicer sedem poročil, pet vesti in en komentar, leta 2004 pa manj, pet besedil (od 38).

Besedila so večinoma povzemala zakonske uredbe, povezane z možnostmi za vložitev prošnje za pridobitev dovoljenja za stalno bivanje, z odseljevanjem beguncev, ki jim je potekel začasni status, in z zapiranjem begunskih centrov. V tem kontekstu so se pojavili taki naslovi člankov: »Začasnega zatočišča za Bošnjake ni več« (U. 2003 c), »Začasno zatočišče za ljudi iz BiH ni več potrebno« (A. 2003 b) ali »Beguncev iz Bosne ni več« (Cigler 2003).

Pokazalo se je še, da novinarji vključijo več informacij in jih ob predstavitvi upoštevajo različne dimenzije teme in širši kontekst nasploh, ko poročajo o vsebinah, predstavljenih na dogodkih (novinarske konference, okrogle mize), ki jih organizirajo nevladne organizacije ali raziskovalni inštituti. Od sedmih poročil so bila taka štiri (Petrovič 2003, Ule 2003, Mlinarič 2003, Hočevar 2003 b). V teh poročilih novinarji niso zgolj navajali statističnih podatkov in zakonskih uredb, kar sicer prevladuje, temveč so poročali o širših dimenzijah teme. V članku »Začasna rešitev« (Petrovič 2003)³ ne najdemo samo informacije o prenehanju statusa začasnega zatočišča, temveč tudi širšo razpravo, denimo, problematizacijo položaja ljudi, ki so povsem brez statusa, in problematizacijo nejasnih kriterijev za tiste »ranljive« skupine ljudi, ki bodo lahko tudi po uredbi bivali v centrih. V poročilih s takih dogodkov (Ule 2003,

A. 2003 c)⁴ so bile objavljene tudi informacije o pasteh asimilacijskih politik, o čemer so prvič govorili predstavniki črnogorskega, makedonskega in bošnjaškega društva. Ti akterji so se kot vir novinarskih informacij pojavili samo v dveh poročilih.

Poročanje o tej dimenziji je bilo v letu 2003 usmerjeno zlasti v informiranje o prenehanju statusa začasnega zatočišča. Leta 2004, ko je bilo objavljenih 9 besedil, tj., 24 odstotkov od vseh (38), med njimi pet poročil, tri razširjene vesti in ena reportaža, so se pojavljale zlasti informacije o zapuščanju begunskih centrov po Sloveniji oziroma o tem, kdo bo še ostal v njih, in o vračanju beguncev. Zgovorni so naslovi: »Begunci zapuščajo Ilirsko Bistrico« (K. 2004), »Ostala je samo še posebno ranljiva skupina« (V. 2004), »Stari in bolni bodo ostali v domovih« (Hočevar 2004 e) in »Begunci se vračajo v federacijo BiH« (STA 2004 d).

Leta 2003 med članki (39) nismo našli takega, v katerem bi govoril kateri od beguncev. Leta 2004 so bili taki članki štirje – reportaža o iranskem beguncu Mansurju Pholadyju, ki je odprl restavracijo v Ljubljani (Drole 2004), reportaža o bosanskih begunkah Andiji Kržić, Stani Zelić in Refiki Mujagić (Hočevar 2004 e), reportaža o azilnih politikah, v katero je bila vključena zgodba tričlanske družine s Kosova (Ogorevc 2004) in reportaža o arhitektu Senadu Vražaliću, nekdanjem beguncu (Volk 2004). V prvi polovici leta 2005 sta bili objavljeni dve taki reportaži – z obiska azilnega doma na Viču (Čakarić 2005) in nastanitvenega centra v Šmihelu (Vidmar 2005). Povod zanju je bil svetovni dan begunca, saj je bilo eno besedilo objavljeno na dan begunca, drugo pa deset dni za tem. Članki, ki obravnavajo begunce z obrazi, z imeni in priimki, torej drugače od pogostega naštevanja statističnih podatkov in problematiziranja njihovega obstoja, prinašajo pomemben premik v pisanju, odstotek takih besedil pa je še vedno zanemarljiv.

Specifični dogodkovni kontekst je razviden v besedilih, v katerih novinarji poročajo o azilnem domu na Viču v Ljubljani. Leta 2003 so gradnjo novega azilnega doma napovedovala štiri besedila (U. 2003 a, U. 2003 b, H. 2003, A. 2003 e) (dve krajši poročili, vest in fotovest), ki so vključevala zgolj osnovne informacije o gradnji – velikost

² Mednje smo šteli tudi besedila, objavljena v času svetovnega dneva beguncev, in sicer zgolj tista iz tega nabora, ki so vsebovala informacije, povezane s prenehanjem statusa začasnega zatočišča.

³ Novinarska konferenca nevladnih organizacij (*Amnesty International*, Projekt *Pregnanci* s KUD-a, Mirovni inštitut, Pravnoinformacijski center nevladnih organizacij, Slovenska filantropija in Fundacija Gea 2000.

⁴ Okrogla miza »Dan begunca: integracija beguncev in ekonomskih migrantov«, ki jo je organiziral Inštitut za narodnostna vprašanja.

predvidenega objekta in njegove kapacitete, višino potrebnih finančnih sredstev za izgradnjo, časovni potek gradnje itn. V treh primerih so novinarji dodali skope informacije o številu ljudi, ki so vložili prošnjo za pridobitev azila, oziroma informacijo o domnevnem naraščanju števila prosilcev, v enem primeru pa smo zasledili nekritično povzeto navedbo, da bo z odprtjem doma Slovenija »tudi na področju azilne problematike dosegla evropske standarde in izpolnila mednarodne obveznosti« (A. 2003 e).

Sicer pa dogodek ni sprožil razprave, ki bi kontekstualizirala gradnjo, kot tudi to ni bila priložnost za odpiranje novih dimenzij, povezanih s temo.

Azilni dom so odprli naslednje leto in o tem je bilo objavljenih pet novinarskih prispevkov (od 38), med njimi dve daljši poročili in tri krajša (STA 2004 c, Ule 2004, Z. 2004). Informacije so bile podobne tistim v prispevkih iz leta 2003 (zmogljivosti in vrednost objekta ipd.). Nova (in edina) kontekstualizacija je bila predstavitev novosti kot velikodušno potezo Slovenije, ki je omogočila prosilcem za azil dostojno bivanje in je pretrgala zagatni položaj od leta 2000, ko so bili prebežniki zaprti v stavbi na Celovski cesti v Ljubljani. V vseh besedilih se je kot edini vir informacij pojavil minister za notranje zadeve Rado Bohinc, v dveh prispevkih skupaj z vodjo sektorja za azil Martinom Jančarjem.

Poročili s kritično vsebino sta bili objavljeni ob dnevu beguncev leta 2005 po posvetu o azilni in begunski problematiki v Sloveniji, ko so novinarji povzeli varuha človekovih pravic in predstavnico *Amnesty International*, ki sta opozorila na nedostojne prostore v novem azilnem domu in na nezakonitost izjave, ki jo morajo prosilci za azil podpisati ob prihodu v dom, ker obtožuje posameznike, da zlorablajo postopke, še preden se to dejansko zgodi.

SKLEP

V primerjavi z analizo retorike begunske politike v Sloveniji za obdobje 1992–1993, ki je pokazala različne diskriminatorne diskurzivne prakse v obravnavi teme, je analiza novinarskih besedil, objavljenih v slovenskih tiskanih medijih v novejšem obdobju (2003–2005), ugotovila obnavljanje nekaterih diskurzivnih repertoarjev, hkrati pa je pokazala tudi nekatere diskurzivne

premike v poročanju. Med diskurzivnimi praksami, podobnimi tistim, ki jih je pokazala analiza legitimizacijskih strategij o beguncih v devetdesetih, sta izraziteje reprezentirani pozicija branjenja slovenske države (pred begunci) in reprezentiranje beguncev kot »problema« z nekontekstualiziranim navajanjem statističnih podatkov (o beguncih). Diskriminatorne prvine diskurza, ki jih je pokazala analiza, so podobne repertoarju poročanja ne zgolj o beguncih v začetku 90-ih let v Sloveniji, ampak diskurzivnim prvina pri poročanju o marginaliziranih skupinah nasploh.

Med izsledki analize velja poudariti, da so novinarska besedila (v nasprotju z dosedanjimi analizami) pokazala na premike k mestoma vsebinsko bolj raznolikim in tudi nediskriminatornim praksam v poročanju. Premik od poročanja o beguncih zgolj kot o problemu k poročanju, ki se vsebinsko loteva vprašanj, povezanih s položajem ranljivih skupin beguncev po prenehanju statusa o začasnem zatočišču in z zapleti pri pridobivanju zaposlitev in pri urejanju bivanja in stanovanja. Analiza je pokazala tudi, da so nekateri mediji dali priložnost beguncem, da govorijo. Posamezniki in posameznice so se tako prvič pojavili z imeni in priimki, z obrazi, kar je pomemben premik od golega nizanja števil in kolektivnega reprezentiranja beguncev kot posebne skupine ljudi. Hkrati pa na podlagi rezultatov ne moremo govoriti o kakšnem večjem obratu v medijskem poročanju, saj besedila, ki personalizirajo begunce in kritično ocenijo položaj, v katerem so se znašli, še vedno ostajajo v manjšini. Dodatna zagata je možnost, da so lahko domnevni nediskriminatorni obrati uporabljeni tudi kot legitimizacijske strategije dejansko diskriminatornih diskurzov in ravnanja. Poročanje o težavah, ki jih imajo begunci pri zaposlovanju, je lahko tako pospremljeno z idejo o prelaganju odgovornosti zgolj na begunce, češ da se bodo morali čim prej prilagoditi dominantnim mehanizmom, vzorcem ravnanja in vrednotam.

Analiza je pokazala, da je bilo poročanje izrazito vezano na posamične dogodke, med katerimi še posebej izstopa svetovni dan beguncev 20. junija. V časovnem intervalu samo treh dni je bila leta 2003 objavljena skoraj tretjina vseh prispevkov v tem letu. Besedila so se koncentrirala še okrog nekaterih drugih dogodkov – prekinitev statusa začasnega zatočišča, ki je odprlo vprašanja možnosti za pridobitev stalnega bivanja za nekatere begunce, možnosti za vračanje beguncev ali gradnja in odprtje azilnega doma na Viču v Ljubljani.

Podatki so pokazali, da o temi največ pišejo trije dnevni časopisi – Delo, Dnevnik in Večer. V njih je bilo objavljenih skoraj 77 odstotkov vseh besedil. Med novinarskimi prispevki prevladujejo objave poročevalskega in vestičarskega žanra. Med vsemi 103 objavami je bilo prispevkov teh žanrov, tj., poročil in različnih oblik vesti, skoraj 83 odstotkov. Interpretativno-komentatorski žanri so bilo slabo zastopani, saj je bilo zgolj dobrih osem odstotkov komentarjev, še manj, slabih sedem odstotkov pa je bilo reportaž. Ti podatki skupaj s tezo o dogodkovni odvisnosti pojavljanja teme pokažejo, da je poročanje naključno, da ni specifične uredniške politike za to področje. Tezo o visoki stopnji dogodkovne odvisnosti potrjuje tudi veliko število prispevkov z novinarskih konferenc, manjka pa alternativnih virov informacij. V primeru gradnje in odprtja azilnega doma so se tako kot vir informacij za novinarje pojavljali samo državni predstavniki, mnenja nevladnih organizacij ali manjšinskih društev pa so navedena zgolj v primeru, če so sama organizirala novinarsko konferenco ali okroglo mizo.

Na podlagi rezultatov analize lahko sklenemo, da je treba za bolj celosten in odgovoren pristop k temi zagotoviti večjo stopnjo kontinuiranosti v poročanju oziroma manjšo stopnjo odvisnosti obravnavanja te teme od posamičnih dogodkov. Poleg bolj rednega in odgovornega spremljanja teme bi bilo treba zagotoviti večjo raznolikost novinarskih žanrov oziroma večjo uravnoteženost poročevalsko-vestičarskih objav z interpretativnimi, komentatorskimi žanri, ki bi bili rezultat globalnega novinarskega raziskovalnega angažmaja.

VIRI

- Benhabib, S. (2004), *The Rights of Others: Aliens, Residents and Citizens*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dijk, T. Van (1991), *Racism and the Press*. London: Routledge.
- Doupona Horvat, M., Vershueren, J., Žagar, I. Ž. (2001), *Retorika begunske politike v Sloveniji*. Ljubljana: Mirovni inštitut (ponatis).
- Drolc, A. (2003), Imigranti med evropsko migracijsko politiko in posebnostmi prostora. V Pajnik, M., Zavratnik-Zimic, S. (ur.), *Migracije – globalizacija – Evropska unija*. Ljubljana: Mirovni inštitut (147-167).
- Erjavec, K. (2003), Media Construction of Identity through Moral Panics: Discourses of Immigration in Slovenia. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 29, 1: 83-101.
- Erjavec, K., Bašič Hrvatini, S., Kelbl, B. (2000), *Mi o Romih: Diskriminatorni diskurz v medijih v Sloveniji*. Ljubljana: Open Society Institute.
- EUMC (European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia) (2002), *Racism and Cultural Diversity in the Mass Media*. Dunaj: European Research Centre on Migration and Ethnic Relations.
- Fairclough, N. (1992), *Discourse and social Change*. London: Polity Press.
- Jalušič, V. (2001), Ksenofobija ali samozaščita? O vzpostavljanju nove slovenske državljske identitete. *Poročilo skupine za spremljanje nestrpnosti*, 1: 12-43.
- Komac, M. (2005), Mediji in »nove« narodne skupnosti. V: Komac, M., Medvešek, M. (ur.), *Percepcije slovenske integracijske politike: Zaključno poročilo*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja (389-399).
- Kuhar, R. (2001), Zagrabiti in izgnati: Vzorec ksenofobičnega diskurza v Slovenskih novicah. *Poročilo skupine za spremljanje nestrpnosti*, 1: 12-43.
- Lipovec Čebren, U. (ur.) (2002), *V zoni prebežništva: Antropološke raziskave o prebežnikih v Sloveniji*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Mihelj, S. (2004), *The Role of Mass Media in the (Re)construction of Nations*. Ljubljana: Institutum Studiorum Humanitatis (doktorska disertacija).
- Parekh, B. (2000), *Rethinking Multiculturalism: Cultural Diversity and political Theory*. Houndmills: Palgrave.
- Splichal, S. (1990), *Analiza besedil: Statistična obravnava jezikovnih podatkov v družboslovnih raziskavah*. Ljubljana: Raziskovalni inštitut, Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo.
- Zavratnik-Zimic, S. (2003), Žongliranje z »vojno«. *Poročilo skupine za spremljanje nestrpnosti*, 2: 129-143.

ANALIZIRANA MEDIJSKA BESEDILA

- A., B. (2003 a), Ilegalec kradel. *Slovenske novice*, 6. februar.
- (2003 b), Začasno zatočišče za ljudi iz BiH ni več potrebno. *Dnevnik*, 3. junij.
- (2003 c), V Gorici mogoče sedež komisije za odobritev azilov. *Primorski dnevnik*, 20. junij.
- (2003 č), Po svetu deset milijonov beguncev. *Dnevnik*, 21. junij.
- (2003 d), Povabilo beguncem k vrnitvi. *Dnevnik*, 3. julij.
- (2003 e), Gradijo azilni dom. *Primorske novice*, 5. december.
- (2004 a), Število prosilcev za azil lani v Sloveniji višje za 57 odstotkov. *Primorski dnevnik*, 25. februar.
- (2004 b), Prišel sem, da bi dal ... *Dnevnik*, 3. april.
- (2004 c), Hrvaška storila premalo za begunce. *Dnevnik*, 15. maj.
- (2004 č), Beguncem trajne rešitve. *Primorske novice*, 22. junij.
- (2004 d), Ministrica Cerarjeva s pravilnikom udarila po beguncih. *Finance*, 1. oktober.
- (2004 e), Evropski protibegunski projekt brez podpore. *Dnevnik*, 5. oktober.
- (2005), Končno doma. *Mladina*, 27. junij.
- Bezjak, B. (2003), Treba se bo postaviti na lastne noge. *Večer*, 4. februar.
- (2004), Mariborska občina nenaklonjena beguncem? *Večer*, 27. januar.
- Budal, M. (2005 a), Tam ni nikogar, ki bi ga tujci motili. *Večer*, 26. april.
- (2005b), Nedostojni prostori za čakajoče na azil. *Večer*, 21. junij.
- C., O. (2005), Pravice prosilcev. *Primorske novice*, 21. junij.
- Caharijas, D. (2003), Dvakrat stigmatizirani. *Dnevnik*, 29. april.
- Cigler, T. (2003), Beguncev iz Bosne ni več. *Dolenjski list*, 19. junij.
- (2005), Praznovanje v čast poguma. *Dolenjski list*, 30. junij.
- Čakarić, M. (2005), Odtehta, ko se otrok vpiše v šolo. *Delo*, 20. junij.
- D., P. (2003), Pred novim valom beguncev? *Primorski dnevnik*, 7. marec.
- Drole, P. (2004), Nevladne organizacije za pomoč beguncem letos praznih rok. *Dnevnik*, 2. november.
- E., D. (2004), Vroči begunski kostanj na mizi EU. *Dnevnik*, 1. oktober.
- F., L. (2003), Velika reka beguncev ne presahne. *Dnevnik*, 19. julij.
- Grah, M. (2005), Za Avstrijce je moteča neprilagodljivost. *Delo*, 17. januar.
- H., B. (2003), Nov azilni dom na Viču že raste. *Delo*, 4. december.
- Hočevnar, B. (2003 a), Zaradi neobveščeni strah in negotovost. *Delo*, 20. junij.
- (2003 b), Integracija ali asimilacija? *Delo*, 21. junij.
- (2003 c), Predpražnik za migracije? *Delo*, 24. junij.
- (2004 č), »Postopki so zbirokratizirani in ne najbolj učinkoviti«. *Delo*, 23. marec.
- (2004 d), Le težka do dela in stanovanja. *Delo*, 21. junij.
- (2004 e), Stari in bolni bodo ostali v domovih. *Delo*, 21. junij.
- (2004 f), V novi zgradbi že 85 stanovalcev. *Delo*, 28. september.
- (2004 g), Z lokalom bi se rad postavil na noge. *Delo*, 3. november.
- (2005 a), Pri nas nasprotni trend. *Delo*, 3. marec.
- (2005 b), Enakopravni le na papirju. *Delo*, 21. junij.
- (2005 c), Milijoni pogumnih ljudi. *Delo*, 20. junij.
- J., P. (2003), Prireditev za begunce. *Dnevnik*, 6. februar.
- Jakšič, L. (2005), Migracije in integracije narodnih manjšin. *Dnevnik*, 23. maj.
- Jež, L. (2003), Kam bi radi šli? *Svobodna misel*, 14. november.
- K., Č. (2004), Čez mejo pomagala 18 ilegalnim prebežnikom. *Večer*, 28. junij.
- K., J. (2004), Begunci zapuščajo Ilirsko Bistrico. *Primorske novice*, 27. avgust.
- Kastelic, B. (2005), Vse trši begunski vijak. *Dnevnik*, 15. februar.
- Keš, A. (2005), Posebni akcijski programi za haaške begunce. *Večer*, 28. april.
- Kjuder, K. (2004), Pozabljeni begunci. *Primorski dnevnik*, 25. januar.
- Kosi, L. (2003), Beg v boljše življenje. *Svobodna misel*, 14. november.
- Krebelj, N. (2003), Humani do beguncev. *Primorske novice*, 21. januar.
- Kužet, Z. (2005), Vse manj delovno sposobnih. *Večer*, 19. februar.
- L., B. (2003), Begunci v Sloveniji. *Družina*, 22. junij.
- Lorenčič, M. (2004), Migrante in begunce je treba čim prej vključiti v družbo. *Dnevnik*, 1. april.
- Mašanović, B. (2003 a), Bo Slovenija tamponska cona? *Delo*, 6. junij.
- (2003 b), Zasačijo manj ilegalcev. *Delo*, 28. oktober.
- Mlinarič, U. (2003), Nujna integracija v družbo. *Večer*, 20. junij.
- O., L. (2003), Nekdanji izgnanci in begunci se bodo srečali v Mostecu. *Dnevnik*, 5. junij.
- Ocvirk, D. K. (2003), Naši begunci in izseljenci. *Dnevnik*, 27. junij.
- Ogorevc, M. (2004), Slovenija postala obljubljeni dežela. *Dnevnik*, 11. marec.
- Ozmeč, S. (2005), Schengenska obrambna meja. *Mladina*, 18. april.

- Petrovičič, P. (2003), Začasna rešitev. *Mladina*, 23. junij.
- Pilhar, T. (2003), Poplava ilegalcev. *Dnevnik*, 2. april.
- Pirjevec, J. (2004), Begunstvo: osebno in strokovno. *Primorski dnevnik*, 24. junij.
- Plešnar, J. (2003), Ostro proti ilegalnim priseljencem. *Večer*, 28. januar.
- Pogljajen, J. (2005), Kako skrbeti za begunce. *Delo*, 26. maj.
- Sattler, D. (2003), Zagovorništvo za begunce in azilante. *Dnevnik*, 13. januar.
- Soban, B. (2004), Nadležna »postranska škoda«. *Delo*, 21. junij.
- STA (2003 a), Več tujcev s stalnim prebivališčem. *Dnevnik*, 21. julij.
- (2003 b), Trije državljani BiH z začasnim zatočiščem. *Delo*, 1. avgust.
- (2004 a), Vsako leto več prosilcev za azil. *Večer*, 27. februar.
- (2004 b), V dvanajstih letih zatočišče 70.000 beguncem. *Večer*, 31. marec.
- (2004 c), Nov azilni dom do konca poletja. *Večer*, 20. april.
- (2004 č), Azilante Evropa vsiljuje Maroku. *Večer*, 30. julij.
- (2004 d), Begunci se vračajo v federacijo BiH. *Večer*, 30. september.
- (2004 f), Protiustavni osnutek zakona o azilu. *Večer*, 16. oktober.
- (2004 e), Hrvaška delegacija v azilnem domu v Ljubljani. *Večer*, 6. november.
- (2004 g), Vlada o pomoči beguncem. *Dnevnik*, 21. november.
- (2005 a), Ob dnevu migrantov in beguncev. *Večer*, 17. januar.
- (2005 b), Stroga pravila vse pogosteje diskriminirajo begunce. *Dnevnik*, 21. junij.
- (2005 c), Hanžek: Izjava, ki jo podpisujejo prosilci za azil, je nezakonita. *Dnevnik*, 21. junij.
- (2005 č), EU spoštuje pogum beguncev. *Večer*, 21. junij.
- Širca, S. (2003), V centru za tujce ni več gneče. *Dnevnik*, 17. februar.
- Šori, I. (2005), Prebežnik iz Afrike v mladinski nogometni ekipi. *Večer*, 11. februar.
- U., M. (2003 a), Za nov azilni dom utrjujejo teren. *Dnevnik*, 6. junij.
- (2003 b), Nov azilni dom bodo gradili jeseni. *Dnevnik*, 5. avgust.
- (2003 c), Začasnega zatočišča za Bošnjake ni več. *Dnevnik*, 11. avgust.
- (2004), Boljše razmere za prosilce. *Dnevnik*, 31. julij.
- (2005 a), Do osebne izkaznice kjerkoli. *Večer*, 15. junij.
- (2005 b), Prva računalniška učilnica za begunce. *Dnevnik*, 4. maj.
- Ule, M. (2003), Za politike niso zanimivi, zato o njih molčijo. *Dnevnik*, 21. junij.
- (2004), Novi azilni dom na Viču odprl vrata. *Dnevnik*, 28. september.
- Uran, A. (2003), Begunci tudi pred našimi vrati. *Družina*, 7. december.
- V., S. (2005), Visoki komisar ZN Lubbers odstopil. *Delo*, 22. februar.
- V., T. (2003), V Sloveniji je ostalo dva tisoč beguncev. *Večer*, 15. november.
- (2004), Ostala je samo še posebno ranljiva skupina. *Večer*, 24. junij.
- Velkavrh, D. (2004), Drugi obrok izgnancem leta 2005. *Dnevnik*, 26. marec.
- Vidmar, I. (2005), Vsak je s sabo prinesel svojo zgodbo. *Dolenjski list*, 30. junij.
- Volk, L. (2004), Nič ne gre gladko, a se kdaj (tudi) dobro izteče. *Delo*, 23. marec.
- Vučina, A. (2004), Razprava o priseljevanju in o schengenski meji. *Primorski dnevnik*, 23. januar.
- Z., B. (2004), V Ljubljani odprli novi azilni dom. *Večer*, 28. september.
- Zku (2004), V treh mesecih kar 23.000 iskalcev dela. *Večer*, 10. avgust.
- Zur (2005), Vsaka številka je človeško bitje. *Večer*, 22. junij.
- Žitko, S. (2004), Migracije imajo vselej več obrazov. *Delo*, 30. avgust.
- Žokalj Jesih, B. (2003), Nihče ni brezhiben, a nihče se tudi ne sme imeti za boga. *Svobodna misel* (13. junij).